

Dosarul nr. 2ra-410/19

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (jud.: V. Chisilița)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: N. Simciuc, I. Țurcanu, I. Cotruță)

ÎNCHEIERE

06 martie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Tatiana Vieru
Maria Ghervas
Nina Vascan

examinând admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției,
reprezentat de Daniel Pantea,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către
Gheorghe Frangu împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea
prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale
procuraturii și ale instanțelor judecătorești,

împotriva deciziei din 26 septembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care
s-au respins cererile de apel depuse de Ministerul Justiției și Procuratura Generală,
fiind menținută hotărârea din 27 martie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul
Buiucani,

c o n s t a t ă :

La 25 septembrie 2017, Gheorghe Frangu, reprezentat de avocatul Olga
Demidova-Murzac a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului
Justiției cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor
de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În motivarea acțiunii, reclamantul a indicat că, la 16 octombrie 2012, în privința
sa a fost pornită urmărirea penală în baza art. 310 alin. (1) din Codul penal
(falsificarea probelor în procesul civil de către un participant la proces sau de către
reprezentantul acestuia), iar, la 18 februarie 2013 a fost recunoscut în calitate de
bănuț.

Gheorghe Frangu a relatat că, la 02 mai 2013, procurorul din cadrul Procuraturii
r-lui Cahul A. Scripcenco, a emis ordonanța cu privire la scoaterea de sub urmărire
penală a acestuia, în conformitate cu art. 284 alin. (2), pct. 2 și alin. (3) din Codul de
procedură penală (Scoaterea persoanei de sub urmărirea penală are loc când aceasta
este bănuț sau învinuit și se constată că: există vreuna din circumstanțele prevăzute
la art.275 pct.1)–3), inclusiv dacă fapta constituie o contravenție).

Totodată, reclamantul a menționat că, la 07 mai 2014, de către procurorul
Grigore Dîntu, din cadrul secției de exercitare și conducere a urmăririi penale a
Procuraturii mun. Chișinău, a fost emisă ordonanța de punere sub învinuire a lui
Gheorghe Frangu, care i-a fost adusă la cunoștință la 17 iunie 2014.

Reclamantul Gheorghe Frangu a susținut că prin sentința din 31 octombrie 2014 a Judecătorei Centru, mun. Chișinău, procesul penal de învinuire a sa în baza art. 310 alin. (1) din Codul penal a fost încetat, deoarece actele organului de urmărire penală emise ulterior scoaterii de sub urmărire penală sunt nule de drept, cu încălcarea normelor de procedură. Or, la adoptarea acestora nu au fost respectate prevederile art. 22 și 287 alin. (4) din Codul de procedură penală, precum și art. 4 din protocolul nr. 7 la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și Libertăților fundamentale.

Mai mult, reclamantul a specificat că prin decizia din 02 februarie 2015 a Curții de Apel Chișinău, au fost respinse cererile de recurs depuse de Danil Concianji, reprezentat de avocatul Gheorghe Cobzac și procurorul Oleg Gonța, fiind menținută sentința din 31 octombrie 2014 a Judecătorei Centru, mun. Chișinău.

În consecință, Gheorghe Frangu a menționat că urmărirea penală a fost efectuată contrar prevederilor art. 254 alin. (1) din Codul de procedură penală (organul de urmărire penală este obligat să ia toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului). Astfel, urmărirea penală a fost efectuată doar în sensul acuzării sale, ceea ce atestă că urmărirea penală a fost desfășurată unilateral și cu grave abateri de la cerințele codului de procedură civilă.

Totodată, reclamantul a invocat că prin punerea sub învinuire și expedierea dosarului penal în instanța de judecată, i-a fost cauzat prejudiciu material format din cheltuielile suportate pentru asistența juridică și anume, potrivit contractului din 04 martie 2013 a achitat avocatului suma de 5000 lei, ulterior, având în vedere că cauza penală a fost examinată de Judecătoria Centru, mun. Chișinău, a fost nevoit să încheie un nou contract cu alt avocat și pentru serviciile acestuia a achitat suma de 11500 lei, iar, pentru apărarea intereselor sale în instanța de apel, a achitat avocatului 5000 lei.

Prin urmare, Gheorghe Frangu a specificat că deține funcția de director al SA „Combinatul de Vinuri Taraclia” și în urma acțiunilor ilegale ale procuraturii și organului de urmărire penală, i-a fost prejudiciată reputația profesională. Situația dată fiind subiect de discuții nu numai în cadrul întreprinderii, dar și în tot orașul Taraclia, ceea ce i-a provocat stări de stres și suferințe psihice enorme.

Gheorghe Frangu a solicitat încasarea prejudiciului material cauzat prin acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii în sumă de 21500 lei, a prejudiciului moral în sumă de 100 000 lei și a cheltuielilor de judecată în sumă de 4000 lei.

Prin încheierea din 25 ianuarie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, a fost atras în calitate de intervenient accesoriu Procuratura Generală.

În cadrul judecării cauzei, pârâtul Ministerul Justiției și intervenientul accesoriu Procuratura Generală au depus referință în întâmpinarea cererii de chemare în judecată, prin care a cerut respingerea acțiunii (f.d. 64-68, 81-82).

Prin hotărârea din 27 martie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, acțiunea formulată de Gheorghe Frangu, a fost admisă parțial.

A fost dispusă încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Gheorghe Frangu, a prejudiciului moral în sumă de 10000 lei, a cheltuielilor de asistență juridică suportate la examinarea cauzei penale în sumă de 21500 lei și a cheltuielilor de judecată în sumă de 4000 lei. În rest,

cerințele înaintate de Gheorghe Frangu au fost respinse ca neîntemeiate (f.d. 95, 100-107).

Împotriva acestui act judecătoresc, Procuratura Generală și Ministerul Justiției au depus cereri de apel (f.d. 97-99). În apărare, Gheorghe Frangu, reprezentat de avocatul Olga Demidova-Murzac a formulat o referință, solicitând respingerea cererilor de apel, cu menținerea hotărârii din 27 martie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani (f.d. 134-136).

Prin decizia din 26 septembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, au fost respinse cererile de apel depuse de Procuratura Generală și Ministerul Justiției, fiind menținută hotărârea din 27 martie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani (f.d. 139, 140-149).

Referitor la procesul de luare a acestei soluții, instanța de apel a constatat că prima instanță a elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei, a aplicat normele de drept material și procedural, ca rezultat pronunțând o hotărâre întemeiată.

La 15 decembrie 2018, Ministerul Justiției, reprezentat de Daniel Pantea a declarat recurs împotriva deciziei din 26 septembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și a hotărârii din 27 martie 2018 a primei instanței, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea ilegalității deciziei contestate, recurentul a afirmat că soluția instanței de apel este neîntemeiată în condițiile în care intimatul-reclamantul nu a fost tras la răspundere penală și nici nu i s-a acordat statut de condamnat, fiind doar în calitate de învinuit/inculpat de comiterea unei infracțiuni în baza probelor acumulate în cadrul urmăririi penale.

Totodată, Ministerul Justiției a specificat că instanța de apel a analizat arbitrar poziția participanților la proces și a evitat aprecierea argumentului reprezentantului său cu privire la importanța constatării ilegalității actului procedural emis de organul de drept.

La 04 februarie 2018, în conformitate cu art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, Curtea Supremă de Justiție a comunicat cererea de recurs lui Gheorghe Frangu și Procuraturii Generale, informând că referința se depune în termen de o lună de la data primirii scrisorii. În mod corespunzător, dacă referința nu este prezentată în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia (f.d. 163).

Până la data stabilită pentru examinarea chestiunii admisibilității recursului, în adresa Curții Supreme de Justiție nu a parvenit referința prin care intimatul și intervenientul accesoriu să-și expună poziția față de temeiurile recursului.

Examinând admisibilitatea recursului, fără prezența participanților la proces, în acord cu procedura specificată la articolul 440 din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că cererea de recurs formulată de Ministerul Justiției este inadmisibilă, pentru motivele ce succed.

În conformitate cu articolul 440 alin.(1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Instanța de judecată subliniază că un stat care dispune de instanțe de recurs are obligația să se asigure că justițiabilii săi se bucură de principiile unui proces echitabil prevăzute la articolul 6 parag. (1) din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (a se vedea *Lebedinski vs Republica Moldova*, 16 septembrie 2015, parag. 32, *Sultan vs Republica Moldova*, 5 iunie 2018, parag. 24).

În aceste condiții, procedura de admisibilitate a cererii de recurs va fi efectuată și analizată prin prisma articolului sus - citat, care cuprinde, în mod particular, dreptul de acces la justiție și dreptul de a fi auzit.

Instanța de recurs observă că dreptul de acces la un tribunal poate fi limitat, inclusiv în cazul admisibilității contestațiilor înaintate prin intermediul căilor de atac, pentru că prin însăși natura sa, recursul trebuie reglementat de către stat, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere. În acest sens, criteriile pentru autorizarea unei cereri introduse pe o cale de atac extraordinară pot fi mai stricte decât condițiile instituite pentru o cale de atac ordinară (a se vedea, *inter alia*, *Marc Brauer vs Germania*, 1 septembrie 2016, parag. 34; *Miessen vs Belgia*, 16 octombrie 2016, parag. 64; *Samardžić vs Croația*, 20 iulie 2017, parag. 28; *Zubac vs Croația (Marea Cameră)*, 5 aprilie 2018, parag. 82).

La început, judecătorul raportor a făcut un raport verbal în fața completului de judecată instituit în corespundere cu articolul 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă. Așadar, în conformitate cu articolul 433 lit. a¹), b), c) și d) din Codul de procedură civilă, instanța de judecată a verificat dacă actul judecătoresc poate fi atacat cu recurs, dacă cererea dedusă judecății este formulată de persoana îndreptățită, dacă aceasta nu a fost depusă în mod repetat și dacă a fost declarată în termen.

Prin urmare, obiectul prezentei cererii se referă la decizia din 26 septembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, care intră în categoria de acte specificate în articolul 429 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

În baza cercetării materialelor cauzei, completul de judecată nu a identificat faptul că recursul a fost examinat anterior, fiind respectate, totodată, dispozițiile articolului 430 din Codul de procedură civilă, cu privire la subiecții abilitați cu dreptul de a depune recurs.

În conformitate cu articolul 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul respectiv este de decădere și nu poate fi restabilit. Această limită temporală este esențială pentru a asigura buna administrare a justiției și, în special, principiul securității juridice (a se vedea *Marc Brauer*, *ibidem*, parag. 35; *Tence vs Slovenia*, 31 mai 2016, parag. 31).

La 11 octombrie 2018, Curtea de Apel Chișinău a expediat participanților la proces copia deciziei integrale din 26 septembrie 2018 (f.d. 150), fiind recepționată de către recurent la 19 octombrie 2018 (f.d. 161).

Drept consecință, instanța de recurs constată că cererea de recurs depusă la 15 decembrie 2018 a fost declarată în termenul prevăzut mai sus.

În continuare, completul de judecată a audiat raportul verbal al judecătorului raportor, cu privire la esența și temeiurile recursului, inclusiv dacă argumentele recurentului referitoare la ilegalitatea deciziei atacate întrunesc criteriile formale din articolul 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Articolul 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă dictează regula principală, potrivit căreia, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

La acest capitol, alin. (2) și (3) din articolul 432 din Codul de procedură civilă prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat. Iar, alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au condus sau ar fi putut conduce la soluționarea greșită a pricinii, în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară sau în cazul în care erorile comise au condus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Mai mult, modul de prezentare și formulare a chestiunilor de drept a fost explicitat în punctele 22 – 27 din Hotărârea explicativă nr. 5 din 11 noiembrie 2013 a Plenului Curții Supreme de Justiție (a se vedea similar *Trevisanato vs Italia*; 16 decembrie 2016, parag. 22 – 23, 36).

În mod corespunzător, instanța de recurs notează că reglementările referitoare la rigorile impuse de articolul 432 alin. (1) - (4) din Codul de procedură civilă sunt redactate suficient de clar și îndeplinesc criteriul de previzibilitate. Mai mult, scopul acestui articol este, atât de a proteja interesul recurentului de a obține, după caz, casarea sau modificarea deciziei atacate, cât și de a păstra rolul Curții Supreme de Justiție de a se ocupa numai de probleme de o importanță semnificativă specificat în articolul 1 alin. (2) din Legea nr. 789-XIII din 26 martie 1996 (a se vedea *Zubac*, ibidem, parag. 83, 105 - 106).

În consecință, limitările impuse de articolul 432 alin. (2) – (4) din Codul de procedură civilă urmăresc un scop legitim, respectând în același timp cerințele securității juridice și buneii administrări a justiției (a se vedea *Benjamin Nersesyan vs Armenia*, 19 ianuarie 2010, parag. 22; *Marc Brauer*, ibidem, parag. 35; *Miessen*, ibidem, parag. 67; *Sturm vs Luxemburg*, 27 iunie 2017, parag. 36; *Zubac*, ibidem, parag. 98). Persoanele vizate trebuie să se aștepte ca aceste reguli să fie aplicate (a se vedea *Ronald Vermeulen vs Belgia*, 17 iulie 2018, parag. 44).

Astfel, instanța de judecată conchide că judecarea recursului, exercitat conform rigorilor impuse de articolul 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, are caracter devolutiv numai pentru problemele de drept material și procedural. Curtea Supremă de Justiție verifică doar legalitatea deciziei, nu și temeinicia ei în fapt. În acest caz, instanța de recurs nu cercetează cum a fost reflectată realitatea obiectivă a faptelor determinate de instanțele ierarhic inferioare, cu excepția situației în care constatările pot fi considerate arbitrară sau vădit nerezonabile.

Instanța de judecată observă că recurentul Ministerul Justiției a criticat decizia din 26 septembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău în baza articolului 432 alin. (2), lit. c) și alin. (4) din Codul de procedură civilă. Totuși, în virtutea principiului *jura novit curia*, instanța de recurs are competența de a decide asupra caracterului juridic al argumentelor inserate în cererea de recurs, prin examinarea lor, în lumina temeiurilor articolului 432 alin. (2), (3), (4) din Codul de procedură civilă.

Instanța de judecată notează că recurentul nu a criticat textele de lege aplicate de instanța de apel. Mai mult, nu a dat detalii cu privire încălcările comise de instanța de apel pe care le-ar fi considerat esențiale.

Cu referire la calitatea motivării deciziei atacate, completul de judecată notează că întinderea obligației de a motiva hotărârea poate varia în dependență de circumstanțele specifice, natura și complexitatea cauzei (a se vedea Ruiz Torija vs Spania, 9 decembrie 1994, parag. 29). Prin urmare, în lumina împrejurărilor din speță, instanța de recurs reține că instanța de apel și-a motivat amplu decizia și a răspuns la toate argumentele esențiale ale cauzei (a se vedea deciziile de inadmisibilitate în cauzele Victor Harovschi vs Moldova, 18 noiembrie 2008; Fundația pentru Copii Speranța vs Moldova, 17 octombrie 2017 sau Calancea și alții vs. Moldova, 6 februarie 2018, parag. 20, 34 – 35).

Instanța de recurs relevă că recurentul a pretins, într-un mod abstract, că instanța de apel a interpretat în mod eronat legea, fără a invoca argumente referitoare la ilegalitatea deciziei atacate. În acest context, dacă instanța ar purcede la examinarea cererii de recurs motivate într-o asemenea manieră, atunci s-ar substitui autorului acesteia în formularea unor critici împotriva actului judecătoresc, ceea ce ar echivala cu un control efectuat din oficiu și ar pune la îndoială obiectivitatea și nepărtinirea completului de judecată. Or, un atare exercițiu este inadmisibil în condițiile în care, prin prisma articolului 437 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs trebuie să cuprindă esența și temeiurile recursului, precum și argumentul ilegalității deciziei atacate.

În orice caz, completul de judecată observă că recurentul, reprezentat de Daniel Pantea, a formulat prezenta cerere după ce a beneficiat de o procedură contradictorie în fața instanțelor ierarhic inferioare. De altfel, acesta a avut ocazia de a-și prezenta elementele de probă și de a-și apăra cauza în mod liber, fiind audiat de o primă instanță și de o instanță de apel, care au fost competente de a examina toate chestiunile de fapt și de drept invocate de părți și relevante litigiului (a se vedea A. Menarini Diagnostics S.R.L. vs Italia, 27 septembrie 2011, parag. 59; Akaki Tchaghiashvili, 2 septembrie 2014, parag. 34, Samardžić, ibidem, parag. 31, Gohe și alții vs Franța, 3 iulie 2018, parag. 41 - 43).

Pe baza celor prezentate, completul de judecată constată că observațiile Ministerului Justiției nu dezvăluie nicio aparență a încălcării normelor de drept material sau procedural, dar nici a încălcării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Prin urmare, raționamentele inserate în recurs nu pot fi calificate ca esențiale și nu ar putea obliga instanța de recurs să primească cererea acestuia spre examinarea în fond și, eventual, să caseze/modifice hotărârea judecătorească contestată. În mod corespunzător, punctele de vedere al recurentului nu sunt compatibile cu cerințele prevăzute la articolul 432 alin. (2), (3) sau (4) din Codul de procedură civilă, iar, în consecință, recursul dedus judecății nu corespunde condiției de a fi efectiv (a se vedea, inter alia, Petrovic vs Luxemburg, 17 februarie 2011, parag. 31 – 33, Sturm, ibidem, parag. 32).

Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a permite instanței de judecată de a reține existența temeiului prevăzut la articolul 433 lit. a) din Codul de procedură civilă. În atare condiții, conjunctura respectivă confirmă că marja de apreciere a instanței de recurs nu a fost disproporționată cu obiectivele securității raporturilor juridice și buneii administrări a justiției, după caz, s-a accentuat rolul instanței supreme de a interpreta uniform legea și de a soluționa litigiile apărute în cadrul aplicării legilor, în raport cu obiecțiile formulate în recurs. Deci, în opinia instanței,

normele de drept nu au format un obstacol care să afecteze esența dreptului recurentului de acces la un tribunal.

Cât privește dreptul justițiabilului „de a fi auzit de o instanță”, garantat de articolul 6 parag. 1 din C.E.D.O., instanța notează că obligația de a motiva o hotărâre judecătorească poate varia în funcție de natura deciziei în cauză și de trăsăturile speciale ale procedurii în ordine de recurs (a se vedea, inter alia, *Latourniere vs Franța*, 10 decembrie 2002, parag. 2; *Hansen vs Norvegia*, 2 octombrie 2014, parag. 71 – 74). În concepția instanței europene, articolul 6 parag. (1) nu impune motivarea detaliată a deciziei unei instanțe de recurs care, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge un recurs ca fiind lipsit de șanse de succes (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kukkonen vs Finlanda* (nr. 2), 13 ianuarie 2009, parag. 24; *Papaioannou vs Grecia*, 2 iunie 2016, parag. 45; *Baydar vs Olanda*, 24 aprilie 2018, parag. 46; *Guelfucci vs Franța*, 3 iulie 2018, parag. 42 - 44). Aceste raționamente se transpun direct în cazul de față, de vreme ce esența și temeiurile din recursul dedus judecătii, inclusiv și argumentele din el, nu sunt în stare să afecteze legalitatea deciziei atacate sau a procedurii în ansamblu.

Având în vedere circumstanțele care preced, completul de judecată decide în mod unanim că recursul declarat de Ministerul Justiției, reprezentat de Daniel Pantea nu ridică probleme de drept și nu poate fi acceptat spre examinare în fond, urmând a fi considerat inadmisibil.

În conformitate cu articolul 270, articolul 433 lit. a) și articolul 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Ministerul Justiției, reprezentat de Daniel Pantea.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Tatiana Vieru

Judecătorii

Maria Ghervas

Nina Vascan